

СПЕЦИФІКА МОДЕЛЮВАННЯ ФЕНТЕЗІЙНОГО СВІТУ В РОМАНІ-ФЕЄРІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК «ЗАЧАРОВАНІ МУЗИКАНТИ»

У статті досліджуються особливості моделювання фентезійного світу в романі-феєрії «Зачаровані музиканти» Г. Пагутяк. Акцентується значення мотиву пошуку шляхів до гармонії людини і природи як магістрального у творчості письменниці. З'ясовується зв'язок роману-феєрії з лицарським епосом та чарівною казкою. Звертається увага на дегероїзацію архетипного образу лицаря як ознаку творів неоміфологічної формації. Аналізується семантика перехідного обряду. Характеризуються особливості візуалізації авторського міфомислення у зображенні духів природи. Розглядається реактуалізація архаїчних звичаїв, пов'язаних із рослинним світом. Фокусується увага на репрезентації міфологеми саду в «Зачарованих музикантах». Прослідковується трансформація міфологем кельтського походження. Підкреслюється наявність автобіографічних маркерів у міфопоетиці роману. Висновується, що моделювання фентезійного світу має характер жанрової дифузії, яка охоплює весь текст, надаючи йому філософсько-етичного сенсу. Квест Матвія та мандри Прекрасної Пані у супроводі зачарованих музикантів маніфестують необхідність пошуку людством шляху до гармонізації стосунків із природою.

Ключові слова: фентезі; лицарський роман; чарівна казка; міфологема саду; жанрова дифузія; кельтська міфологія; автобіографічні маркери.

У белетристиці та есеїстиці Г. Пагутяк постулюється наявність багатьох світів, прагнення злагодити між якими відображене в одному з магістральних мотивів у творчості письменниці – мотиві пошуку шляхів до гармонійного співіснування всіх Божих створінь. Ключовою художньою ідеєю в доробку авторки є заклик «осягнути мистецтво жити, головний зміст якого доброзичливість до інших життів, до інших світів, не втручання, а допомога» [8, с. 122]. На образному рівні цей месидж артикульовано через міфологеми саду як місця «приятного спілкування людей, рослин і звірів, їх повного взаєморозуміння» [8, с. 93]. Репрезентативним з точки зору моделювання фентезійного світу, в якому сконцентровано інтенції до гармонізації стосунків людини та природи, є роман-феєрія «Зачаровані музиканти» (2010). Погоджуючись з авторським маркуванням генотипу цього твору, вважаємо необхідним звернути увагу й на наявність у ньому визначальних рис фентезі, до яких належать «фатум, бінарна етична опозиція «добро – зло», винагорода за зусилля подолання перешкод, диво, «трансцендентне бачення» як вияв свободи» [5, с. 529], а також «такі його фабульні складники, як одужання (поновлення його погляду на довкілля), втеча (не від життя, а від сучасності), розрада («несподівана і чудесна благодать, яка, либонь, ніколи не повернеться»)» [5, с. 530].

Роман-феєрія Г. Пагутяк «Зачаровані музиканти» становив об'єкт різновекторних досліджень у розвід-

ках Н. Букіної (проаналізовано готичні елементи твору крізь призму гендерної проблематики; з'ясовано типологічну спорідненість «Зачарованих музикантів» зі «Замком Отранто» Г. Волпола) [2; 3], О. Романенко (окреслено функції оніричних мотивів і визначено їхню роль у створенні унікального хронотопу) [12] та ін. У нашій статті висвітлено своєрідність інтерпретації письменницею міфологем першостихій [1]. Звісно, кількох розвідок недостатньо для створення повного уявлення про досить-таки складну поетику цього роману. Одним із питань, яке потребує детальнішого вивчення, є своєрідність моделювання фентезійного світу в «Зачарованих музикантах», обумовлена специфікою генотипу та стильовими домінантами роману-феєрії.

Мета статті – схарактеризувати особливості моделювання фентезійного світу в романі-феєрії Г. Пагутяк «Зачаровані музиканти», зумовлені генеричною специфікою твору та проявами неоміфологізму в ньому.

О. Леоненко в дисертаційному дослідженні, присвяченому фентезі в українській літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст., акцентує на тому, що в прозі Г. Пагутяк представлено яскраво виражений національний колорит трансформації цього жанру [4, с. 12]. Науковець фокусує увагу на інтерпретації образів і мотивів української міфології у створенні письменницею умовних реальностей. Тож спробуємо прослідкувати своєрідність вітчизняного варіанта фентезі у творі, який не був об'єктом аналізу в роботі О. Леоненко.

Фентезійний світ у романі-феєрії «Зачаровані музиканти» репрезентований містичною країною за Дунаєм і світом журавненських людей, які співіснують із духами природи. Зображуючи взаємодію цих світів, Г. Пагутяк художньо акцентує заклик до милосердя та співчуття, який пронизує її есеїстику: «<...>я – життя серед інших життів, які хочуть жити» [8, с. 128].

Специфікою моделювання світу за Дунаєм («країни забуття») є синтез образів кельтської та слов'янської міфології, а також авторська міфотворчість. Особливістю цього фентезійного світу є його відкритість лише для обраних, причому ця обраність проявляється то як винагорода, то як покарання. Долучитися до нього можна тим, хто пошановує «чарівних істот» – духів природи (маршалок Боніфаций, пахолок Івась), або ж тим, хто несе тягар родового прокляття за кривду, заподіяну їм (Олександр Домницький і його син Матвій). Так, спускаючись у пошуках дідича до наповненої духами пивниці, Боніфаций зняв із себе хрестика: «Бо чув, що чудовні істоти бояться залізного хреста і гніваються, якщо до них приходиш в ньому» [9, с. 31]. Дж. Фрезер пов'язує табу на залізо з найдавнішим етапом розвитку людства, коли цей метал був новим і викликав забобонний страх. Науковець аналізує архаїчні уявлення різних народів про залізо як захист від ельфів, фейта інших потойбічних істот [14]. Відтак, учинок Боніфация можна потрактувати як шанобливе ставлення до духів природи, небажання завдати їм шкоди, що забезпечило йому доступ до іншого світу.

На руїнах села Оришківці Боніфаций надав допомогу пораненому ласцею хатнику, а згодом поховав померлу істоту в печі, засвідчивши співчуття й поштивне ставлення до духів. За цей учинок, а також «за те, що не потривожив житнього вовка» [9, с. 196], колишньому маршалку надано дозвіл увійти до двору князя Тих, хто літають у повітрі і живуть під землею. Створюючи фентезійний світ, у якому опиняються лише обрані люди, Г. Пагутяк актуалізує міфологему хлібного духа, який візуалізується в архаїчних уявленнях в образі вовка або собаки. Дж. Фрезер вказує на розповсюдженість цього образу в міфології древніх германців та слов'ян, зокрема в описах обрядів, пов'язаних зі жнивими [14].

Пахолок Івась потрапив під опіку духів і здобув від світлої постаті в пивниці дар розуміти мову рослин: «Віднині його вчитимуть трави, дерева й вода, і вони ж його захищатимуть» [9, с. 44]. Г. Пагутяк пов'язує цей мотив із чарівною казкою, що мала вплив на формування фентезі: «У давніх казках особливо коштовним даром вважалось розуміння мови рослин і звірів» [8, с. 92]. У романі-феєрії «Зачаровані музиканти» відкритість світу природи для людини пов'язується з чистотою та невинністю, що на міфологічному рівні опосередковано уявленням про дитинство як райський безгрішний стан. Івась не зізнався Тимошеві про духів, побачених у пивниці, «бо відчув, що відтепер у ньому є щось таке, чого немає в Тимоша. Бо той старший, і серце в нього уже закрите» [9, с. 42]. Семантика дитинної чистоти, яка уможливорює первозданну єдність із природою, прочитується в образі чарівниці Насті, яка маленькою заблукала в лісі

й натрапила на Тих, що живуть під землею і літають у повітрі. Прекрасна Пані вказала дівчинці дорогу додому, відвівши від болота: «Настя вірить, наче в неї дар від того, що пані тримала її за руку» [9, с. 74].

У генологічних дослідженнях, присвячених фентезі, підкреслюється вплив лицарського епосу на становлення цього жанру, що відображається на рівні його дефініції в літературознавчих довідниках [5, с. 529]. У «Зачарованих музикантах» Г. Пагутяк реактуалізує мотив лицарського роману передусім через образ Матвія, який спокутує гріх діда Григорія служінням Прекрасній Пані, що належить іншому світові. Неземне кохання героя та пов'язані з ним виснажливі мандри є складовими «ініціальної «романтики», про яку згадує Є. Мелетинський у праці про літературні архетипи [6, с. 32].

Варто зауважити, що архетипний образ лицаря в інтерпретації письменниці зазнає певної дегероїзації, що властиво творам неоміфологічної формації, адже Матвій не бере участі в лицарських турнірах, не вступає у двобій із чудовиськом, щоби звільнити полонянку. Спорідненість юного Домницького з героями куртуазних романів виявляється насамперед у його «любовній пристрасності до незамінного об'єкта» [6, с. 33]. Герой наповнюється коханням, схожим на одержимість, після першої з'яви Пані з огненным волоссям, яка залишила на його грудях рану: «Вона обернула до Матвія сліпуче біле лице і вдарила його поглядом просто в саме серце» [9, с. 13]. Мотив мандрів до іншого світу виконує в романі сюжетотворчу функцію, а рушійною силою подорожі виступає несамолюбиве почуття. Дегероїзуючи образ, письменниця акцентує відсутність у юного Домницького традиційного лицарського атрибута – коня: «Чому не взяв його з собою? Не до коня тоді було, та й коня треба любити, пильнувати, а він міг тепер любити лише її – свою Пані. Як ченчик любить Бога, зрікаючись земного життя» [9, с. 120].

Образ Матвія, найменшого з трьох синів дідича, алюзійно пов'язаний із героєм чарівної казки, елементи якої традиційно оприявнюються у фентезійних творах. Цей персонаж «Зачарованих музикантів» акумулює ознаки, визначені атрибутивними для фентезі: «Романтичний принцип двох світів набуває багатомірної перспективи, де само реалізується самотній герой, приречений здійснювати Квест (шлях), тобто мандри, передусім у власній душі, у пошуках власної ідентичності, гармонії» [5, с. 530]. Квест Матвія – це спокута гріхів його роду та й людей загалом і знаходження гармонії в пізнанні світу духів природи.

Мотив лицарського служіння Дамі своєрідно артикульовано через образ Олександра Домницького, який так само мав невігійну сердечну рану. Образ білого порфиру, якому поклонявся дідич, постає трансформацією образу Прекрасної Пані. Олександр плекав найніжніші почуття до каменя, вгадуючи в ньому існування любові йому істоти: «Здавалось, світло жило в ньому завжди. Його слід було пробудити, як будять зі сну кохану жінку <...>» [9, с. 26]. Пристрась старшого Домницького до нібито закутої в камені чарівної істоти ремінісцентно пов'язана з міфами про Пігмаліона й Галатею, а також про Кібелу та багатьох інших

богів і героїв архаїчного епосу різних народів [13]. Кореляція образу Олександера з мотивом лицарського роману увиразнюється завдяки інтертекстуальним зв'язкам зі «Сказанням про трьох лицарів і сорочку» Жака де Безье, яке в романі Г. Пагутяк постає у вигляді оповідки, розказаної Миколаєм.

Із мотивом несамовитого кохання корелює образ чарівниці Докії, яка мешкала в крайній хаті села: «<...> ті, хто живе в ній, ніби перебувають на межі двох світів і не бояться нічого» [9, с. 122]. Жінка відразу впізнала в Матвієві споріднену душу, адже вона також зазнала одержимості одним із Тих, хто літає в повітрі й живе під землею. Світ за Дунаєм, у якому впродовж року перебувала Докія, має особливий часовий вимір: «То був не рік, а цілих сім, бо час серед тих, що літають у повітрі й живуть під землею, спливає по-іншому» [9, с. 137].

Перехід до іншого світу, відповідно до міфологічних прецедентів, вимагає певної плати. Звертаючись до Боніфация, Матвія та Івася, Княгиня пояснила: «Ступаючи в наш край, люди мусять позбутися того, чого в них найбільше. <...> А будете вертатися, забере те назад» [9, с. 219]. Так, маршалок віддав «розум чоловіка поштового, прагматичного» [9, с. 31], юний Домницький залишив в озері Обшир своє серце, а хлопчик розплатився розумінням. Наскрізний для творчості Г. Паутяк образ Перевізника увиразнює міфопоетичний мотив переходу до іншого світу, який є утопічним утіленням ідеального співіснування людини та природи. Щоби потрапити до Пані, Матвій мав переплисти через Дністер, який Перевіжник назвав Дунаєм. Боніфаций та Івась також мали перейти підземний Дунай, аби дістатися князівства. У «Сентиментальних мандрівках Галичиною» письменниця тлумачить семантику цього міфопоетичного образу: «Працюючи над «Зачарованими музикантами», я знайшла могутній символ «Дунай». Перепливти Дунай означає перейти межу неповернення в світ зла, спокуси, кривди, болю. За Дунаєм ти отримуєш як плату за неповернення і зречення тихий рай» [10, с. 162–163]. Перехід через цю ріку, на думку авторки, звільняє «від прокляття роду, від карми громади» [11, с. 57]. Саме цього потребував Матвій, якому Княгиня пояснила причину його поневірянь: «Твій дідо зрубав моє дерево. І за це його рід несе пошту. Ти можеш піти звідси, але твій син і син твого сина нестимуть її» [9, с. 218].

Серед інших персонажів, які репрезентують світ людей, умовно можна виділити тих, хто скептично ставиться до існування духів (слуга Петро); тих, хто усвідомлює наявність іншого світу, але не може контактувати з ним (шляхтич Миколай Р., слуга Осип); і тих, хто наділений даром бачити його (чарівниця Настя). Петро за недовірливе ставлення до духів був покараний: він загинув під уламками родового маєтку Домницьких. Миколай сповідував християнську віру та разом з тим визнавав існування духів: «І чоловік відчув теж, наскільки він безборонний супроти очей, що стежать за ним – очей духів води, лук і дерев» [9, с. 59]. Осип під впливом чарівниці Насті поділяв уявлення про духів природи як про Божі створіння і прихильно ставився до них: «Хіба любити все живе –

дерева, квіти, воду – се гріх? Господь усе це сотворив, а не диявол. І як хтось має ліпші очі чи вуха, то се дар Божий, а не диявола» [9, с. 62]. Така маркованість образів твору корелює з укоріненим у Біблії мотивом згубної сліпоти, який розгортається в низці творів Г. Пагутяк. У «Зачарованих музикантах» цей мотив увиразнюється у сцені, що зображує ніч зустрічі Князя та Княгині: у їхньому дворі збиралися «духи землі, повітря, води, дерев у подобі істот, яких люди часом бачать своїм вбогим зором» [9, с. 215].

Світ духів природи в романі оприявнюється через зорові, слухові й нюхові образи. Він дає про себе знати через світло, зелений колір якого, з одного боку, символізує життєдайність, а з іншого – слугує маркером зв'язку з потойбіччям: «Але виявилось, що за дверима не бракло світла, тільки то не було сіре вранішнє світло, а зелене, що йшло з найдальшого кутка. І воно пахло свіжо стятою майовою травою, соковитою і товстою, налітою дощами» [9, с. 29]. Чарівний запах рослин також оприсутнює духів природи. Ще одним атрибутом цього світу постає неземна музика, яку чує лише Матвій Домницький (для пастухів, які були поруч панича, вона лишилася непоміченою, бо вони «наче понанивалися сонного зілля» [9, с. 12]). Пані з огненним волоссям вперше з'явилася паничеві в супроводі трьох музикантів: «Вони пропливли над Матвієм, награвши музику, ні веселу, ні сумну, а якусь наче нелюдську» [9, с. 13]. В есеї «Блукаюча пісня», що входить до книги «Сновиди: сни українських письменників», Г. Пагутяк розмірковує про зв'язок музики з упорядкованістю Всесвіту: «<...> у китайців музика – це закон світобудови. Вона не пов'язує душі праведників з Богом, а пронизує наскрізь усе суще. І людина може пізнати й відтворити цю гармонію, відшукавши її в собі» [7, с. 280]. Таким чином, семантика космічної гармонії може бути екстрапольована на топос країни за Дунаєм, представники якої з'являються у світі людей під звуки незвичайної мелодії, що надається до сприйняття лише обраним.

Світ духів природи в «Зачарованих музикантах» наділений здатністю карати за несправедливо завдану йому кривду. Обійстя Домницьких було зруйноване рослинами через гріх Григорія Домницького, який зрубав липу і збудував дім на недозволеному місці, тим самим потривоживши Тих, що живуть під землею і літають у повітрі: «Трава заволоділа дахом, підривала фундамент» [9, с. 60]. У такий спосіб Г. Паутяк художньо артикулює застереження людям, які чинять шкоду іншим істотам і щораз більше віддаляються від первозданного ладу. Письменниця занепокоєна тим, що в сучасному світі «вже не існує того гармонійного, добре продуманого співіснування з краєвидом, ніхто не шукає доброго місця, не питається в духів дозволу» [10, с. 20].

Про властивість духів рослин мститися тим, хто завдає їм кривди, пише Дж. Фрезер, акцентуючи анімізм архаїчних уявлень: древні народи вважали, що «дерево відчуває надріз не менше, ніж людина – рану» [14]. Дослідник аналізує давній звичай просити пробачення в дерева перед тим, як зрубати його. Первісне світовідчуття, наповнене повагою до природи, притаманне Івасеві: «І так йому не хотілось завдавати

траві муки, що аж тіло стало легким й Івась йшов, ледь торкаючись трави, пригинаючи, не зламавши найтендітнішої стеблини» [9, с. 43]. Збереження гармонії між світами, на думку Г. Пагутяк, можливе за умови поваги до простору, населеного іншими істотами. Духи не завдаватимуть клопотів людям, якщо в їхнє життя не втручатимуться з метою зашкодити: «Просто не треба посягати на їхню територію» [10, с. 160].

Героїв роману-фесрії, які зближуються з духами природи, охоплює бажання залишити світ людей, який видається їм чужим і ворожим. Так, Боніфачій зважується вирушити до Чорного лісу й відмовитися від звичного йому оточення: «Він зрозумів, що втомився від людей і не хоче їх бачити» [9, с. 106]. Подібні відчуття після зустрічі з Пані переживає Матвій: «За цей час він збагнув, які всі люди йому чужі, як важко до них озватись» [9, с. 108]. Образ юного Домницького набуває драматичних обертонів, бо втілює наслідки порушених первозданих зв'язків із природою: «Десятилітнім хлопцем його відірвали від журавненських лук, від ріки, від гір, як від материних грудей, від товаришів дитячих забав, проклавши між ними межу, яку він тепер не міг перейти» [9, с. 11–12]. Топос Чорного лісу акумулює семантику відновлення втраченої гармонії через образи духів, які мешкають у ньому: «Істоти, що літають у повітрі (не всі), і живуть під землею (теж не обов'язково), підбравши заблукану істоту: чоловіка, коня, kota, роблять це не з милосердя, а тому, що зникає стіна, що ніби розділяє їхні душі» [9, с. 146]. Через цей образ Г. Пагутяк актуалізує міфологему саду, адже, як зазначає письменниця, «ліс – то Божий сад» [8, с. 93]. Загалом у творчості письменниці топос лісу наділений символікою Притулку.

Із міфологемою «садулюдського» пов'язаний образ Григорія Домницького, який доглядав за рослинами в монастирі: «Як рай посеред світу, так монастирський сад виглядав серед одноманітних боліт, особливо в пору цвітіння» [9, с. 186]. Дбаючи про дерева і квіти, чернець ніби спокутував гріх і просив прощен-

ня в Тих, що літають у повітрі й живуть під землею. Розглядаючи символізм монастирських садів, М. Еліаде зазначає: «Пейзаж, що оточує монаха, відображає земний рай і, певним чином, передбачає його» [15]. Відтак, плекання саду прирівнюється до відновлення первісної гармонії між людиною та іншими Божими створіннями.

Образи Тих, хто літає у повітрі й живе під землею, є проекцією міфологем кельтського походження: Г. Пагутяк пов'язує їх із сидами – різновидом ельфів. Авторка вбачає подібність галицьких ландшафтів та ірландських краєвидів, а також відчуває в землі бойків «кельтську магію», тому саме на рідній Дрогобиччині вона «шукала декорацію до майбутнього роману про Тих, що літають в повітрі» [10, с. 146]. Есеї Г. Пагутяк наповнені вірою в лісових духів, зокрема, ельфів, які вночі танцюють на галявинах поблизу печери Прийма [10, с. 153]. Образ Пані з Жовтим волоссям – «королеви сидів» – можна вважати автобіографічно маркованим, оскільки письменниця наводить історію свого діда, яка інспірувала початкову сцену «Зачарованих музикантів»: «Це мій дід перед Другою світовою війною бачив Дике весілля, відоме з британської міфології, у нас в Урожі, а я перенесла цей найпрекрасніший спогад у Журавно» [10, с. 148].

Відтак, змодельований відповідно до дифузійної жанрової специфіки твору фентезійний часопростір «Зачарованих музикантів» відображає інтенції Г. Пагутяк до конструювання злагоджених світів за принципом рівності всіх живих істот. Пропонуючи читачам альтернативну версію раю у вигляді країни за Дунаєм, письменниця вказує шляхи досягнення особистої гармонії, яка служить запорукою космічного ладу: «<...> людина може вийти на контакт з усіма свідомостями Всесвіту, вийшовши з мушлі власної свідомості. Не технічний прогрес і добробут зроблять її щасливою, а гармонія з усім живим» [8, с. 116]. Перспективи подальших досліджень убачаємо в генологічному аналізі елементів фентезі в інших художніх творах Г. Пагутяк.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бокшань Г. Міфологеми першостихій у творчості Григорія Сковороди та Галини Пагутяк / Г. Бокшань // Переяславські сковородинівські студії: філологія, філософія, педагогіка. – Ніжин, 2015. – Вип. 3. – С. 19–24.
2. Букіна Н. «Готика» в романі «Зачаровані музиканти» Галини Пагутяк під кутом зору гендерних інтерпретацій / Н. Букіна // Наукові праці. Літературознавство. – 2014. – Вип. 219. – Т. 231. – С. 24–28.
3. Букіна Н. Типологія родинного прокляття та помсти в романі «Зачаровані музиканти» Галини Пагутяк / Н. Букіна // Слово і час. – 2013. – № 6. – С. 93–97.
4. Леоненко О. Жанр фентезі в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / О. Леоненко ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2010. – 19 с.
5. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / автор-укладач Ю. Ковалів. – Т. 2 – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 624 с.
6. Мелетинский Е. О литературных архетипах / Елизар Мелетинский. – М. : Российский государственный гуманитарный университет, 1994. – 136 с.
7. Пагутяк Г. Блукаюча пісня / Г. Пагутяк // Сновиди: Сні українських письменників. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2010. – С. 278–280.
8. Пагутяк Г. Брама для солі й вітру // Потонули в снігах / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2010. – С. 87–183.
9. Пагутяк Г. Зачаровані музиканти / Г. Пагутяк. – К. : Ярославів Вал, 2010. – 224 с.
10. Пагутяк Г. Сентиментальні мандрівки Галичиною / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2014. – 192 с.
11. Пагутяк Г. Уріж та його духи / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2012. – 120 с.
12. Романенко О. Семантичне дзеркало сну в українській високій і масовій літературі / О. Романенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство, мовознавство, фольклористика. – 2012. – Вип. 23. – С. 16–21.

13. Трубецкой Н. Кавказские параллели к фригийскому мифу о рождении из камня (земли) Н. Трубецкой // Наследие Чингисхана. – М. : Эксмо, 2007. – С. 685–689.
14. Фрезер Дж. Золотая ветвь [Электронный ресурс] / Дж. Фрезер. – Режим доступа : http://royallib.com/book/frezer_dgeyms/zolotaya_vetv.html.
15. Элиаде М. Мифы, сновидения, мистерии [Электронный ресурс] / М. Элиаде. – Режим доступа : http://royallib.ru/book/eliade_mircha/mifi_snovideniya_misterii.html.

Г. И. Бокшань,

Херсонский государственный аграрный университет, г. Херсон, Украина

СПЕЦИФИКА МОДЕЛИРОВАНИЯ ФЭНТЕЗИЙНОГО МИРА В РОМАНЕ-ФЕЕРИИ ГАЛИНЫ ПАГУТЯК «ЗАКОЛДОВАННЫЕ МУЗЫКАНТЫ»

В статье исследуются особенности моделирования фэнтезийного мира в романе-феерии «Заколдованные музыканты» Г. Пагутяк. Акцентируется значение мотива поиска путей к гармонии человека и природы как магистрального в творчестве Г. Пагутяк. Устанавливается связь произведения с рыцарским эпосом и волшебной сказкой. Обращается внимание на дегероизацию архетипного образа рыцаря как признак произведений неомифологической формации. Анализируется семантика переходного обряда. Характеризуются особенности визуализации авторского мифотворчества в изображении духов природы. Рассматривается реактуализация архаических обычаев, связанных с растительным миром. Внимание фокусируется на репрезентации мифологема сада в «Заколдованных музыкантах». Прослеживается трансформация мифологема кельтского происхождения. Подчеркивается наличие автобиографических маркеров в мифопоэтике романа. Все это позволяет сделать вывод о том, что моделирование фэнтезийного мира имеет характер жанровой диффузии, которая охватывает весь текст, придавая ему философско-этический смысл. Квест Матвия и путешествие Прекрасной Пани в сопровождении заколдованных музыкантов манифестируют необходимость поиска человечеством пути к гармонизации отношений с природой.

Ключевые слова: фэнтези; рыцарский роман; волшебная сказка; мифологема сада; жанровая диффузия; кельтская мифология; автобиографические маркеры.

H. Bokshan,

Kherson State Agricultural University, Kherson, Ukraine

THE SPECIFICS OF MODELING A FANTASY WORLD IN THE FAIRY NOVEL «THE ENCHANTED MUSICIANS» BY HALYNA PAHUTIAK

The purpose of this study is to identify the peculiarities of modeling a fantasy world considering the genre specifics of «The Enchanted Musicians» and the manifestation of neomythologism in this literary work. The paper examines the relation of the fairy novel with chivalric romances and fairy-tales. It considers the literary technique of deheroizing the archetypal image of the knight as a sign of neomythological works. The study analyzes the semantics of the rite of passage. It details the peculiarities of visualization of the author's mythological thinking in depicting the spirits of nature. The research pays extra attention to the reactualization of the archaic customs related to the world of plants through the images and motifs of the fairy novel. It stresses the importance of the motif of restoring harmony in the world as a major one in Halyna Pahutiak's literary works. The paper focuses on the representatives of the mythologem of the garden in «The Enchanted Musicians». It highlights the presence of autobiographical markers in the mythopoetics of the novel. The study also considers the transformation of the mythologems of Celtic origin. The conclusion can be drawn that H. Pahutiak's modeling fantasy worlds reflects the author's intentions to creating harmonious worlds based on the principle of equity of all living beings. The results of this paper will contribute to future research on similar topics.

Key words: fantasy; chivalric romance; fairy tale; mythologem of the garden; genre diffusion; Celtic mythology; autobiographical markers.